

Sygn. akt VIII U 1989/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2020 r. w Gliwicach

sprawy T. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania T. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 20 września 2019 r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej T. J. prawo do rekompensaty;
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonej kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt VIII U 1989/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 września 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej T. J. przyznania prawa do rekompensaty argumentując, że ubezpieczona nie udowodniła wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i przyznania jej prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczona wskazywała, że wykonywała pracę w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 2006 r. pracując jako programistka przy monitorach kineskopowych (...).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona T. J. urodziła się (...)

Decyzją z 17 października 2017 r. przyznano ubezpieczonej zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 1 października 2017 r., tj. od daty wejścia w życie przepisów.

Decyzją z 3 listopada 2017 r. ponownie ustalono ubezpieczonej wysokość emerytury i podjęto wypłatę świadczenia od 1 października 2017 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku.

W dniu 26 sierpnia 2019 r. ubezpieczona złożyła wniosek o prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżoną decyzją z 20 września 2019 r. (...) Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej prawa do rekompensaty, argumentując iż nie udowodniła na dzień 1 stycznia 2009 r. wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonej do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) w G. od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 1990 r., w (...) S.A. w G. od 1 kwietnia 1990 r. do 30 czerwca 1991 r. oraz w Zakładzie Produkcyjno Usługowym (...) Kompleksowe Wspomaganie (...) Z. K. w G. od 1 lipca 1991 r. do 31 marca 2006 r. ponieważ zajmowane stanowiska informatyka-programisty oraz analityka zintegrowanych systemów informatycznych nie zostały wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W okresie od 1 sierpnia 1980 r. do 31 marca 1984 r. ubezpieczona pracowała w KWK (...) w Z. na stanowiskach stażysty (od 1 sierpnia 1980 r. do 31 marca 1981 r.) i programisty (od 1 kwietnia 1981 r. do 31 marca 1984 r.), przy czym w okresie od 1 września 1981 r. do 25 marca 1983 r. przebywała na urlopie wychowawczym.

W okresie od 1 kwietnia 1984 r. do 31 maja 1986 r. ubezpieczona była zatrudniona w (...) Ośrodku (...) w K. na stanowisku programisty.

W okresie pracy w KWK (...) oraz w (...) Ośrodku (...) ubezpieczona wykonywała taką samą pracę polegającą na opracowywaniu programów i wprowadzaniu ich do komputerów. Ubezpieczona tworzyła programy na papierze przy biurku, co mogło trwać nawet kilka tygodni. Następnie wpisywała dane do komputera za pomocą konsol – nie używano wówczas monitorów, zaś komputery stanowiły duże maszyny, tzw. (...).

W okresie od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 1990 r. ubezpieczona pracowała w Spółdzielni Pracy (...) w G. na stanowisku starszego specjalisty. Przedsiębiorstwo to zajmowało się tworzeniem oprogramowania do obsługi kadrowej. W kwietniu 1990 r. przekształciło się w (...) S.A. w G.. W okresie od 1 kwietnia 1990 r. do 30 czerwca 1991 r. ubezpieczona zajmowała stanowisko specjalisty informatyka w (...) S.A. w G..

W okresie od 1 lipca 1991 r. do 31 marca 2006 r. ubezpieczona była zatrudniona na stanowisku programisty w Zakładzie Produkcyjno Usługowym (...) Kompleksowe Wspomaganie (...) Z. K. w G.. Przedsiębiorstwo to zajmowało się tworzeniem oprogramowania do obsługi kadrowej.

W okresie od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 2006 r. ubezpieczona wykonywała taką samą pracę – programisty systemów kadrowo-płacowych, która polegała na wprowadzaniu poleceń do komputera za pomocą kodu, tj. danego języka programowania. Program kadrowo-płacowy musiał zbierać informacje o pracownikach, wygenerować dokumenty takie jak świadectwo pracy czy umowa o pracę, a także dokonywać obliczeń w zakresie wynagrodzeń, składek na ubezpieczenia społeczne itp. Tekst programu był wyświetlany małymi cyferkami i literami – zawierał nie tylko słowa ale często ciąg znaków, liter, cyfr oraz znaków specjalnych jak nawiasy, kropki, przecinki. Każdy znak miał znaczenie, a jeśli czegoś zabrakło to cały program przestawał działać. Ubezpieczona pisała kod programu, modyfikowała go w związku ze zmianami przepisów, robiła symulacje, testowała pod kątem błędów pisarskich i

logicznych. Ubezpieczona razem z innymi programistami tworzyła oprogramowanie w siedzibie przedsiębiorstwa, a następnie jeździła w delegacje do klientów wdrażać u nich przygotowany program.

W okresie zatrudnienia ubezpieczonej od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 2006 r., zarówno podczas pracy w siedzibie pracodawcy jak i u klientów, ubezpieczona wykonywała swoją pracę codziennie po 8 godzin przy komputerach wyposażonych w monitory kineskopowe. Były to monitory monochromatyczne – miały niebieskie lub bursztynowe tło, nie były wyposażone w żadne filtry ani nakładki ochronne. Monitory te wytwarzały szkodliwe promieniowanie. Technologia nie pozwalała na powiększenie znaków na monitorze – znaki były białe lub srebrzyste na czarnym tle, ekran monitora migotał, powodując ból oczu. Ubezpieczona, podobnie jak inni programiści, często odczuwała migrenę, zawroty głowy, mdłości, chorowała też na zapalenie spojówek.

Razem z ubezpieczoną w spornym okresie pracowały: B. K. (zatrudniona w latach 1986-1995), M. S. (zatrudniona w latach 1986-1993) i A. P. (zatrudniona w latach 1999-2011).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, akt osobowych ubezpieczonej z (...) Sp. z o.o. oraz z Zakładu Produkcyjno Usługowego (...) w G., zeznań świadków B. K. (nagranie z rozprawy z 3 marca 2020 r. m. 9.27 i n. k.38), M. S. (nagranie z rozprawy z 3 marca 2020 r. m. 31.34 i n. k.38) i A. P. (nagranie z rozprawy z 3 lipca 2020 r. m. 2.51 i n. k.51) oraz przesłuchania ubezpieczonej (nagranie z rozprawy z 3 marca 2020 r. m. 49.55 i n. k.38 oraz z 3 lipca 2020 r. m. 21.27 i n. k.51).

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczy uprawnień ubezpieczonej do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r.
- w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;

- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Bezspornie ubezpieczona jest uprawniona do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.). Jednak nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 grudnia 2015r. sygn. akt III AUa 717/15 (LEX nr 1964970), celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 u.e.r.f.u.s. kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem posiadania przez ubezpieczoną na dzień 1 stycznia 2009 r. wymaganego 15 – letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem (...) Oddział w Z. w zaskarżonej decyzji nie uwzględnił jej w okresów zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) w G. od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 1990 r., w (...) S.A. w G. od 1 kwietnia 1990 r. do 30 czerwca 1991 r. oraz w Zakładzie Produkcyjno Usługowym (...) Kompleksowe Wspomaganie (...) Z. K. w G. od 1 lipca 1991 r. do 31 marca 2006 r. ponieważ zajmowane stanowiska nie zostały wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd przyjął, że ubezpieczona posiada wymagany 15-letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym z zeznań świadków oraz ubezpieczonej wynika, iż ubezpieczona w okresie od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 2006 r. wykonywała prace w warunkach szczególnych. Była to praca obciążająca narząd wzroku i wymagająca precyzyjnego widzenia – przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, a więc prace wymienione w wykazie A dziale XIV poz. 5 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43).

Ubezpieczona była zatrudniona w zakładach zajmujących się tworzeniem oprogramowania do obsługi kadrowej i w całym spornym okresie, od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 2006 r., wykonywała prace polegające m.in. na programowaniu, testowaniu działających programów, ich poszerzaniu, wprowadzaniu danych, wprowadzaniu specjalnych algorytmów. Każdego dnia wykonywała te czynności stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracowała na starych kineskopowych monitorach, które nie posiadały specjalnych zabezpieczeń w zakresie ograniczenia

szkodliwego promieniowania. Ubezpieczona, podobnie jak inni programiści, często odczuwała migrenę, zawroty głowy, mdłości, chorowała też na zapalenie spojówek.

W ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, że wykonywana przez ubezpieczoną praca w spornym okresie była pracą o dużej szkodliwości mającej bezpośredni wpływ na narząd wzroku.

W związku z tym, zdaniem Sądu ubezpieczona pracowała w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) w G. od 1 czerwca 1986 r. do 31 marca 1990 r., w (...) S.A. w G. od 1 kwietnia 1990 r. do 30 czerwca 1991 r. oraz w Zakładzie Produkcyjno Usługowym (...) Kompleksowe Wspomaganie (...) Z. K. w G. od 1 lipca 1991 r. do 31 marca 2006 r., a wykonywana przez nią praca, była pracą wymienioną w wykazie A dziale XIV poz. 5 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Tym samym ubezpieczona przed dniem 1 stycznia 2009 r. legitymuje się stażem w warunkach szczególnych przekraczającym 15 lat.

Należy również wskazać, że w przedmiotowej sprawie nie wystąpiła przesłanka negatywna do przyznania prawa do rekompensaty w postaci uprawnienia ubezpieczonej do wcześniejszej emerytury, tj. emerytury z tytułu warunków szczególnych lub w szczególnym charakterze, o której mowa w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak wykazało bowiem przeprowadzone postępowanie dowodowe ubezpieczona na dzień 1 stycznia 1999 r. nie legitymowała się stażem pracy w szczególnych warunkach wynoszącym co najmniej 15 lat. Sąd dał wiarę w tym zakresie wyjaśnieniom ubezpieczonej, która zeznała, że w trakcie zatrudnienia w KWK (...) od 1 sierpnia 1980 r. do 31 marca 1984 r. i w (...) Ośrodku (...) w K. w okresie od 1 kwietnia 1984 r. do 31 maja 1986 r. wykonywała taką samą pracę polegającą na opracowywaniu programów i wprowadzaniu ich do komputerów, przy czym z uwagi na ówczesną technologię pracę programisty większość czynności wykonywała stosując dokumentację techniczną w wersji papierowej. Taka praca z pewnością nie może zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach – przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

Wobec faktu, że ubezpieczona spełniła wszystkie przesłanki uprawniające ją do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018. poz. 265, ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) sędzia Patrycja Bogacińska-Piatek